Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

johtava asiantuntija Teo Kangaspunta

Asiantuntijalausunto
25.11.2024

Eduskunnan ympäristövaliokunta

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN ASIANTUNTIJALAUSUNTO EDUSKUNNAN YMPÄRISTÖVALIOKUNNALLE - HE 196/2024 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI YMPÄRISTÖNSUOJELU- JA VESIASIOIDEN KÄSITTELYSTÄ ALUEHALLINTOVIRASTOSSA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä asiantuntijalausuntoa koskien asiaa HE 196/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain muuttamisesta.

TEM kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 2024/1252, puitteiden vahvistamisesta kriittisten raaka-aineiden turvatun ja kestävän tarjonnan varmistamiseksi ja asetusten (EU) N:o 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 ja (EU) 2019/1020 muuttamisesta (jäljempänä ’kriittisten raaka-aineiden asetus’ tai ’asetus’) astui voimaan 23.5.2024.

Asetuksella pyritään varmistamaan jäsenmaiden talouden ja puhtaan siirtymän kannalta kriittisten raaka-aineiden saanti kestävästi. Asetus määrittää tavoitteet EU:ssa tapahtuvalle raaka-aineiden louhinnalle, jalostukselle ja kierrätykselle sekä yksittäisistä kolmansista maista tapahtuvalle tuonnille. Tavoitteiden saavuttamiseksi asetuksessa säädetään muun ohella lupamenettelyjen sujuvoittamiseen tähtääviä toimia. Asetus on osa laajempaa pyrkimystä vahvistaa EU:n strategista autonomiaa.

TEM vastaa EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen kansallisen täytäntöönpanotoimien yleistason koordinoinnista ja on tehnyt yhteistyötä ympäristöministeriön kanssa hallituksen esitysluonnoksen valmistelussa.

Asetus asettaa jäsenvaltioille velvoitteen osoittaa hankkeille keskitettynä asiointipisteenä toimiva yhteyspisteviranomainen, joka on vastuussa asetuksen mukaisten kriittisten raaka-aineiden hankkeiden lupamenettelyiden koordinoinnista. Keskitetty asiointipiste on asetuksen mukaan määritettävä 24.2.2025 mennessä.

Asetukseen sisältyy lisäksi sen 7 artiklan mukaisessa menettelyssä strategisiksi hankkeiksi tunnustettuja hankkeita koskevaa erityissääntelyä.

Asetuksessa säädetään muun muassa strategisten hankkeiden lupamenettelylle asetetuista määräajoista sekä mahdollisuudesta niiden pidentämiseen eräin edellytyksin. Asetuksen mukaan unionissa toteutettaville strategisille hankkeille on annettava mahdollisimman merkittävä kansallinen asema, jos tällainen asema on olemassa kansallisessa lainsäädännössä, ja niitä on kohdeltava tällaisen aseman mukaisesti lupamenettelyssä.

Esityksen mukaan kansallisen keskitetyn asiointipisteen tehtävät määriteltäisiin Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle. Lisäksi esitetään säädettäväksi tehtävän hoitamiseksi muista tarpeellisista säännöksistä. Esityksessä ehdotettaisiin säädettäväksi myös strategisia hankkeita koskevien lupahakemusten etusijasta ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa lupamenettelyissä ja kyseisiä hakemuksia koskevien valitusten kiireellisyydestä muutoksenhakutuomioistuimessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan esitys vastaa sisällöltään hyvin EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen asettamia vaatimuksia ja mahdollistaa jäsenvaltiota koskevien velvoitteiden toimeenpanon asetuksen asettamissa määräajoissa.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole huomautettavaa esityksen sisältöön. Esitetyn sääntelyn vaikutusta hankkeiden lupamenettelyjen aikatauluihin sekä viranomaisten toimintaan on syytä seurata.